

הג

הפסח

הגדה של פסח
שנה ב'

גליון מס' 68

גברי תורת משה

שיחות ודרשות של זקנינו

מורינו הגה"צ

רבי משה הלוי טורק זצוק"ל

שנמסרו לתלמידי תשב"ר

על פרשת השבוע

העלון יו"ל לאור בקשתו הרבה של מו"ז זצוק"ל
אשר ביקש ואף כתב זאת בצוואתו הק'
וז"ל "זרק בעיקר לחזק בעניני חינוך"

אנא מכם קוראים יקרים תרמו בעין יפה עבור הוצאת והדפסת העלון והנציחו את יקירכם בטל' המכון.

לקבלת העלון מידי שבוע במייל וכן להארות והערות יש לשלוח למייל המכון.

ניתן להשיג את העלון מידי שבוע מיום ה' בערב אצל המו"ל.

כמו כן ניתן להוריד את העלון מידי שבוע:

מהאתר של דרשו www.dirshu.co.il

ומהאתר של בינינו beinenu.com

שכתוב: הב' מ. בלוי נ"ו הקלדה: הר' י. בלוי שליט"א
הגהה ועריכה: הרה"ג ר' ש. א. בלוי שליט"א
עימוד וגרפיקה: הר' ד. בלוי שליט"א

© כל הזכויות שמורות

מכון "זכרו תורת משה"

ברטנורא 9 בני ברק 03-6186876

6186876@gmail.com

"את חג המצות תשמור"

בפרוס עלינו ימי חג הפסח הבעל"ט נברך אתכם מעומקא דליבא קוראי העלון שיחיו' בברכת פסח כשר ושמח, שתזכו לקיים את מצוות היום מצוות "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר" ברוב עוז ואמיץ כח, להמחיש את סיפור יציאת מצרים כהווייתן וככתבן, וכפי אשר רבות בשנים מורינו עט"ר זצוק"ל הרבה להמחיש ולהאיר את עיניהם של ישראל.

ויהא רעווא קמיה שמיא שנראה בעל השמועה עומד לנגדינו, שנזכה ללמוד ממעשיו הטהורים וללכת בדרכיו, ולהדבק בנתיבותיו, ונזכה לגדל את בנינו ואת זרעינו ואת זרע זרעינו עד עולם בדרך הסלולה לנו מאבינו רועינו סבינו הגדול, כן ה' אלקינו ואלוקי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבניין עירך וששים בעבודתך, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים בבית המקדש השלישי בקרנתא דשופריא, והלויים בשירם ובזמדם, ונזכה לראותו אור יקרה במהרה דידן.

המאחלים נאמנה

מכון "זכרו תורת משה"

העוסקים במלאכת הקודש

סדר עבודת ליל הסדר במחיצתו של סבנו זצוק"ל

בעת כתיבת גיליון זה צפים בנו מעט מהמחזות הנוראות שזכינו לראות אצל סבנו זצוק"ל
איך שקיים בדחילו ורחימו את מצוות והגדת לבנך עם שאר המצוות של הלילה הק'
והנורא הזה של ליל הסדר וכל זה עד לשנתו האחרונה לחייו.

סבנו היה מקפיד ללכת מידי שנה למכור את החמץ אצל גאב"ד זכרון מאיר רבינו בעל
שבט הלוי זצוק"ל, ואף היה משתתף במכירה ע"י נתינת מעות למרא דאתרא, ובנוסף
היה מבקש ממנו את ברכת החג.

בעריו"ט היה קם סבנו באשמורת הבוקר, ולאחר תפילת שחרית היה מזדרז הביתה
לאכול חמץ לפני סוף זמן אכילת חמץ, ולאחר מכן היה הולך לקיים מצוות ביעור חמץ
בהתרגשות של שמחה, ולמרות שהתקשה בשנותיו האחרונות לא ויתר לעצמו ולא רצה
לעשות ע"י שליח רק ביקש שיקחו אותו לשרוף את החמץ בעצמו, היה אומר לילדים
שעכשיו אנחנו מבערים את כל החמץ שיש לנו וזה היצר הרע וכל המעשים הלא טובים
שאנחנו עשינו ומעכשיו והלאה אנחנו נקיים ושומרים על עצמנו לעשות רק מה שהיצר
הטוב שלנו אומר לנו לעשות כי את היצר הרע כבר ביטלנו ושרפנו באש.

לאחר מכן היה הולך סבנו לטבול במקווה מוקדם וכשחזר הביתה היה נכנס למטבח והיה
מכין את הדברים לקערה, היה צולה את הזרוע והביצה, מצד אחד בפחד נורא, ומצד שני
בכזה שמחה של מצווה, נורא ואיום!.

לאחר מכן היה עושה סבנו מצוות הפרשת חלה מהמצות ומיד לאחמ"כ היה מתיישב
בחדר לימודו והיה מכין עצמו לליל התקדש החג, ומאותו הרגע שנכנס יו"ט סבנו היה

נראה אדם אחר לגמרי, נפל עליו פחד נורא מהלילה הק' והיה אומר לבני הבית שזה לילה כ"כ גדול שצריך לנצל כל רגע בלי שום ביטול זמן או הפסק ח"ו, וכמובן כמובן שה"ו לא לדבר שום דבר חולין דיבורים מיותרים וכדו', רק לדבר בעניני הסדר.

לאחר התפילה כשהזר סבנו הביתה היה לוש את הקיטל והכיפה המיוחדת כפי מנהג החת"ס זצוק"ל והיה נראה כמלאך אשר אש מתלקחת בקרבו, כל כולו לה' ולתורתו לקיים את המצוות בהידור ובכוונה, וכך זכה לעשות במשך כשמונים שנה לשבת ולערוך את הסדר עד עלות השחר, לספר ולהנחיל לצאצאיו את מצוות היום "והגדת לבנך" בהידור גדול, וכשהיה מגיע להלל ואה"כ לנשמת כל הי היה נראה סבנו ככהן הנכנס לפני ולפנים, בבכיות נוראות ובהתרגשות עצומה היה שר ומנעים את ההודיה להקב"ה על שזכה עוד שנה לקיים את המצווה לאכול כזית מצה, ולקיים את מצוות והגדת לבנך לספר לילדים את סיפור יציאת מצרים, והיה שר בבכיות בתפילה להקב"ה שיזכה לעוד הרבה שנים לקיים את הסדר כהלכתו, לאחר אמירת ההגדה היה סבנו נוהג לומר שיר השירים בניהוּתא, ולאחר מכן היה נוהג לשיר את השיר שחיבר כ"ק האדמו"ר מקאליב זצוק"ל סאל אקוקוש מאר, וכן היה רוקד עם בני המשפחה לשנה הבאה בירושלים, ובזה היה מסיים את הלילה הק'.

אוי לנו שנותרנו ללא רועה, אבל את הדרכים הטובים נשאר לנו למורא דרך בו נלך ונצעד לקראת משיח צדקנו במהרה בימנו בבנין בית מקדשנו ותפארתנו לראות כהנים בעבודתם ולוים בשירם ובזמרים וישראל במעמדם ונזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים במהרה בימינו אמן.

חג הפסח - הגדה של פסח

קדש

בדהילו ורחימו ברטט ובזיע היה
 סבנו עושה את הקידוש
 בניגון מיוחד והיה אומר שבלילה
 הזה יש מצוה מיוחדת של מסירת
 חינוך לדורות הבאים ולכן ביקש
 מכל הילדים שישאלו שאלות
 ויקבלו עבור זה שקדים ואגוזים
 ובזה נזכה לקיים את המצוה של
 והגדת לבנך בשלימות.

וכן היה מדגיש ואומר לילדים
 שבלילה הזה אנחנו זוכים
 לאורח חשוב מאד אליהו הנביא
 שמובא בספרים הק' שאליהו
 הנביא בא לבקר בכל בית
 שעורכים בו את הסדר ולכן צריך
 לשבת באימה וביראה בכבוד
 ובשמחה להתכונן לאורח החשוב
 הזה.

סבנו היה מסביר שהכוס של
 קידוש תיקנו לנו חז"ל שזהו
 כוס ראשון מארבע כוסות, ומדוע
 תיקנו לנו חז"ל לשתות בליל
 הסדר ארבע כוסות ולשאל ארבע

קושיות? מובא בראשונים שזה
 כנגד ארבע לשונות של גאולה
 שנאמר לבני ישראל בארץ מצרים
 "והוצאתי והצלתי וגאלתי
 ולקחתי".

ורחץ

לאחר שנטל סבנו את ידיו היה
 מזכיר תמיד את מה שהיה
 בעיר מולדתו פרשבורג שרק
 בשלש רגלים היו הכהנים עולים
 לדוכן, והיות וזה היה מצווה נדירה
 היו נוטלים לכהנים את הידיים עם
 ספל וקערה מזהב טהור לחיבוב
 המצווה.

כרפס

לאחר אכילת כרפס סבנו היה
 מסביר את פירוש המילה
 ס' פרך שישים ריבוא מישראל
 עבדו עבודת פרך במצרים.

יחץ

לאחר שסבנו היה עושה יחץ היה
 נוטל שקית מיוחדת עם
 חוט קשירה שהכינה סבתנו ע"ה

ושם שם את המצה השמורה לאפיקומן והיה אומר לילדים בכדי לעוררם שהוא הזמין חברת שמירה שלא יגנבו לו את האפיקומן, והיה מסובב חזק על ידו את החוט והיה שומר על זה חזק, ולאחר מכן היה מניח על כתפיו ואמר כך יצאו אבותינו ממצרים והיה מדגיש שאת המנהג היפה הזה ראה שכך נהגו בבית חמיו זצ"ל, והיה מסביר שהיהודים במצרים כ"כ חיבבו את המצה כמו שכתוב "וישא העם את בצקו טרם יחמיץ משארתם צררת בשמלתם על שכמם" שלא שמו את המצה בתוך החבילות שלהם או על החמורים רק הם שמו את זה על בגדיהם למרות שזה לכלך את בגדיהם אבל בגלל שראו את גדלות הנס שהמצרים מיהרו לשלח אותם מארץ מצרים.

מגיד

"הא לחמא עניא" סבנו היה מסביר את שני הגרסאות

"כהא לחמא עניא" או "הא לחמא עניא", והיה מביא את דברי המגיד מדובנא שאמר, משל למה הדבר דומה, ליהודי שהיה עני גדול מאוד וסבל מאוד, ופעם אחת הקב"ה הפך לו את הגלגל, והוא נהיה עשיר גדול מאוד, ובנה לעצמו בית מפואר וכל טוב, אבל את הבגדים הבלויים שלבש בהיותו עני את "הבגדי גלות" הוא שמר, ופעם בשנה הוא אסף את כולם ועשה סעודה גדולה ולבש את הבגדי הגלות, והיה מודה להקב"ה על כל מה שעבר ועובר, לאחר שעברו כמה שנים פתאום הוא נהיה בחזרה עני ואביון, אבל הוא המשיך הלאה מידי שנה לעשות את המנהג לאסוף את כולם ולעשות סעודה, שאלו אותו כולם מדוע אתה ממשיך הלאה לחגוג הרי היום אתה לא במצב של עשירות, היום אתה במצב של עניות, ענה להם העני, יהודי צריך תמיד להודות, על מה שהיה לו

ועל מה שיש לו עכשיו, אפילו אם המצב לא טוב עכשיו כפי שנראה לנו גם אז צריך להודות, וזה הפירוש, במצבים הלא טובים אומרים "הא לחמא עניא", ובמצבים הטובים אומרים כהא לחמא עניא.

בליל הסדר בשנת תשע"ח לאחר שהילדים סיימו לשאול את ה-מה נשתנה, ביקש סבנו שכולם יהיו בשקט, והחל לומר שיחה מוסרית, וכך אמר, "אני כעת אומר לכם דברים שתנחילו אותם הלאה לדורות הבאים" הילדים שאלו מאד יפה מה נשתנה והאבא עונה להם עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלוקינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה הסביר סבנו מדוע הקב"ה הביא על עם ישראל את כל קושי השעבוד, את כל ירידת בני ישראל למצרים, כל זה היה בשביל התכלית, מה הוא התכלית של בני ישראל? זה קבלת התורה, וזהו התכלית של כל

הבריאה, כמו שאמר הקב"ה בעצמו בתחילת מעמד קבלת התורה "אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" ובשביל זה עשה הקב"ה את כל סיפור ירידת בני ישראל למצרים, שעם ישראל יהיו עבדי פרעה וע"י זה הם יזדככו ואח"כ הקב"ה הוציא אותם לחרות ואז הם נהיו עבדי ה', ורק אח"כ הם קבלו את התורה ע"י שאמרו נעשה ונשמע, וזה התכלית שיהודי ידע לספר לדורותיו איך עם ישראל קיבלו את התורה, ומה הוא התכלית של יהודי זה רק התורה, ולכן כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, כי כמה שמספרים לילד יותר ויותר על סיפור יציאת מצרים הילד יבין ויזכור וידע להנחיל הלאה בעז"ה לילדים שלו מה הוא התכלית של הבריאה, התכלית הנהו "התורה" כי בלי תורה העולם לא יכול להתקיים, ואיך עם ישראל זכו

לקבל את התורה זה ע"י יציאת מצרים, ולכן אנחנו גם מזכירים בתפילה את יציאת מצרים פעמיים כל יום בשביל שנזכור ונדע מהו התכלית של הבריאה, מהו התכלית של יהודי, זה רק התורה הקדושה, ואת זה אני מוסר לכם שתמסרו הלאה לדורות הבאים אי"ה.

"מה נשתנה" סבנו היה מסביר שהתשובה על השאלות שהבן שואל מה נשתנה בעל ההגדה הביא תירוץ מקוצר ואח"כ הביא תירוץ באריכות, התשובה הראשונה זה תשובה קצרה, "עבדים היינו לפרעה במצרים" זה מתרץ את שתי השאלות הראשונות שמראים לנו על עבדות, מצה הא לחמא עניא, מרור על שם שמיררו את חייהם, "ויוציאנו ה' אלוקינו" מתרץ את שתי השאלות השניות שמראים לנו על חירות, שאוכלים פעמיים בדרך טיבול שזה דרך חירות,

ויושבים ואוכלים מסובין בדרך חירות, ואח"כ את התשובה הזאת אומרים באריכות את כל קושי השעבוד עד ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו וגו' ויוציאנו ה' ממצרים וגו', "פסח מצה ומרור על שום מה עד גאל ישראל.

"מעשה ברבי אליעזר" כשהיה מגיע סבנו בהגדה "מעשה ברבי אליעזר ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובים בבני ברק" היה אומר סבנו מידי שנה שאנחנו תושבי בני ברק גאים בליל הסדר משום שאנחנו מוזכרים בהגדה של פסח, ויש הרבה תירוצים מדוע בעל ההגדה כתב את המקום שהם היו מסובים, והיה מספר סבנו שבהיותו ילד קטן הוא שמע פירוש לפי דרך הפשט מרבו בחיידר, יש הלכה שתלמיד לפני רבו אינו צריך לשבת בהיסבה מפני שצריך לשבת בפני הרב באימה וביראה כמו שכתוב מורא

רבך כמזורא שמים, ואפילו אם הוא לא רבו אבל אם הוא גדול בישראל הוא לא צריך לשבת בהיסבה, והיה מספר בהתרגשות נוראה שפעם אחת בחייו הוא קיים את זה כאשר הוא זכה לשבת בליל הסדר בשולחן של ראש ישיבת מיר הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, ששם הוא ישב בלי הסיבה.

סבנו היה מוסיף ומספר כל פעם מחדש את הזכות הגדולה שזכה לשבת בליל הסדר אצל מורו רבו ר' חז"פ (הגאון רבי חיים זאב פינקל זצוק"ל) כשאביו ראש ישיבת מיר הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל בא לבית בנו בליל הסדר, וסיפר שראה איך שהפנים של הראש ישיבה האירו כמו השמש ועל ידו ישב בנו המשגיח ר' חז"פ והוא ישב כמו ילד קטן בכזה כבוד ובמזורא ולא אמר כלום אלא רק הקשיב למה

שאביו אמר ונתן לאביו לנהל את כל הסדר זה היה מחזה נורא.

סבנו היה אומר בזכות מה הוא זכה להיות אצל מורו ורבו בליל הסדר? משום שהוא הלך לקנות מצות לפסח וראה שהקופסאות של המצות מונחות בחנות באותו המדף שבו מונח החמץ ורק דף נייר מפריד ביניהם, סבנו יצא כ"כ מבוהל ולא קנה מצות, ולא היה לו איפה לאכול כי הוא לא רצה לסמוך על אף אחד רק על רבו, וכשסיפר את זה לרבו אמר סבנו לרבו שאם לא יהיה לו איפה לאכול בפסח הוא יאכל רק פירות וירקות כל החג, כששמע זאת רבו מיד הזמין אותו רבו לחוג את חג הפסח בביתו, ואמר סבנו שאת מה שראה שם לא שכח כל ימי חייו.

והוסיף סבנו ושאל שלכאורה קשה הרי כתוב שרבי אליעזר ורבי אלעזר בן עזריה ורבי טרפון היו מסובין לפני רבי עקיבא

שהיה הרב של בני ברק קשה איך הם ישבו בפניו בהסיבה הרי רבי עקיבא היה המרא דאתרא? התשובה היא, כתוב בשו"ע שאם הרב נותן רשות לתלמידים להסב בפניו מותר להם להסב וזה מה שבעל ההגדה בה ללמדנו שאפילו שרבי עקיבא היה המרא דאתרא של בני ברק בכל זאת הוא נתן להם רשות ולכן היה מותר להם להסב בפניו.

עוד פירוש אמר סבנו מדוע זכתה העיר בני ברק להיות כתובה בהגדה, כי אמרו חז"ל כי מבני בניו של המן הרשע למדו תורה בבני ברק, ומי הם היו שמעיה ואבטליון, שהיו גרי צדק והיו גרים בעיר בני ברק והיו צריכים לתקן את הליל הסדר שלא אכלו בו מצה ומרור בימי אחשוורוש והמן, כשאסתר ביקשה שיצומו שלשה ימים ושלושה לילות כדי לבטל את גזירת המן הרשע, גזר מרדכי שבני ישראל יצומו שלושה ימים

וביניהם היה יו"ט ראשון של פסח, ואת זה הם היו צריכים לתקן, ובפרט בני בניו של המן שהוא היה הגורם לזה לכן בעל ההגדה מזכיר שהיו מסובין בבני ברק שבני בניו של המן תיקנו את החסרון של הליל הסדר שבזמן גזירת המן הרשע.

והוסיף סבנו ואמר בזכות מה זכה המן הרשע הטמא הזה שבני בניו התגיירו ולמדו תורה? כתוב בספרים הק' כי הקב"ה משלם שכר טוב על כל מילה ומילה שבן אדם מוציא מהפה שלו, ואפילו פרעה הרשע שאמר ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים זכו המצרים בעבור זה לקבורה, ולכן בזכות שהמן הרשע אמר מילה אחת של אמת! כתוב במדרש שכאשר הוא בא לקרוא למרדכי הצדיק עם בגדי המלך והסוס להרכיב את מרדכי עליו ראה המן שילדי ישראל יושבים ולומדים תורה אצל מרדכי הצדיק, שאל

ברוך הוא כנגד האינו יודע לשאול.

"כנגד ארבעה בנים" כשהיה מגיע סבנו בהגדה "כנגד ארבעה בנים דיברה תורה אחד חכם אחד רשע אחד תם ואחד שאינו יודע לשאול" שאל סבנו מדוע כתוב על כל אחד מהבנים המילה אחד, והסביר שזהו דרך החינוך שכל אבא צריך לדעת שכל ילד שיש לו הוא ילד אחד, כל אחד הוא עולם שלם, כל אחד לפי הדרגה שלו, לפי ההשגות שלו, לפי התכונות שלו, ומי שמחנך בצורה כזו שכל ילד שלו הוא אחד, הוא בעז"ה יצליח עם חינוך הילדים, והיה אומר שאם להורים יש עשר ילדים ותשע מתוכם כולם ת"ח ילדים טובים שומעים בקול ההורים אבל ילד אחד לא מתנהג כ"כ כמו שצריך, שח"ו לא יבואו ויגידו נו הרי בסה"כ רוב הילדים שלנו הם ילדים טובים קורה שילד אחד נופל, לא אוי

המן הרשע את התלמידים איזה ענין למדתם? ענו לו בענין הקרבת העומר שבט"ז בניסן היו מביאים מנחה חדשה מהתבואה החדשה והכהן לקח מזה קומץ והקריבו על גבי המזבח ובזה הותר לנו לאכול מהתבואה החדשה, אמר המן הרשע הקומץ המנחה שלכם ביטל את העשרת אלפים ככר כסף שאני רציתי לתת לאחשוורוש, ובגלל מילים אלו זכה שמבני בניו התגיירו ולמדו תורה בבני ברק.

"ברוך המקום" כשהיה מגיע סבנו בהגדה "ברוך המקום ברוך הוא ברוך שנתן תורה לעמו ישראל ברוך הוא" סבנו היה אומר בשם אשתו הצדקנית ע"ה, מדוע כתוב ארבע פעמים המילה ברוך והסבירה שזה כנגד ארבע בנים שדיברה תורה, ברוך המקום כנגד החכם, ברוך הוא כנגד הרשע, ברוך שנתן תורה לעמו ישראל כנגד התם שהתורה מחכימת פתי,

הילד צריך לרדת אפילו לילד
שהוא חלש בכישרונות.

"דם צפרדע כינים" עוד חידוש
נפלא אמר סבנו, כשאחד
הילדים שאל מדוע כשאנחנו
מזכירים בהגדה את עשרת
המכות אנחנו שופכים מעט יין עם
האצבע מהכוס החוצה, ענה לו
סבנו, בכדי שהגויים לא יגידו תראו
את עם ישראל, היהודים, שחוגגים
להם לילה שלם ושותים ארבע
כוסות יין, וכל זה למה? מפני שהם
שמחים על מה שהגויים עברו
וקיבלו מכות במצרים, לא!!!
אנחנו מראים להם שאנחנו לא
שמחים על המכות שקיבלו
המצרים במצרים, אנחנו שמחים
על זה שזכינו לצאת ממצרים
מבית עבדים וזכינו להיות עבדי ה',
ובזה שאנחנו מוציאים החוצה
מהכוס את הטיפות יין בשעת
אמירת עשרת המכות ובשעת
אמירת דצ"ך עד"ש באח"ב ובזה
אנחנו מראים שאין אנחנו שמחים

ואבוי לומר כך!!! צריך לדעת שכל
ילד הוא אחד, הוא עולם שלם
וצריך להשקיע בו את כל הכוחות
שאפשר, ולכן דיברה תורה כנגד
ארבעה בנים שהתורה נותנת
תשובה בדרך החינוך לכל אחד
מהארבע בנים.

ועוד הסביר סבנו מדוע תיקנו
חז"ל לשאול בליל הסדר
דווקא ארבע שאלות אפשר היה
לשאול הרבה יותר שאלות, ענה
סבנו כי התורה מרמזת ג"כ על
הארבע שאלות א. בפר' בא והיה
כי יאמרו עליכם בניכם מה
העבודה הזאת לכם" ב. "כי ישאלך
בנך מחר לאמר מה זאת" ג. "כי
ישאלך בנך מחר לאמר מה העדות
והחוקים" ד. והאחד שאינו יודע
לשאול את פתח לו תלמד אותו
לשאול ותענה לו "והגדת לבנך
ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה
ה' לי בצאתי ממצרים" וזהו
התפקיד של האמא והרבה' של

עם היין על המכות שקיבלו המצרים רק אנחנו שותים את הכוס יין כשאנחנו מברכים גאל ישראל ושמחים על גאולתנו.

"דצ"ך עד"ש באח"ב" היה מסביר סבנו מדוע רבי יהודה היה צריך לתת סימנים האם רבי יהודה חושד בנו שלא נזכור את העשר מכות לפי הסדר ובשביל זה הוא נתן לנו את הסימנים? והסביר את זה בארוכה ובהמחשה את דברי המלבי"ם תלמיד החת"ם שאמר שהמכות היו מחולקים לשלושה קבוצות כל קבוצה באה ללמד לימוד אחר, הקבוצה הראשונה באה ללמד "ולמען תדע כי אין כה' אלוקינו", הקבוצה השניה באה ללמד "למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ", הקבוצה השלישית באה ללמד "בעבור תדע כי אין כמני בכל הארץ".

"בכל דור ודור" כשהיה מגיע סבנו בהגדה "בכל דור ודור

חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים וכו' היה אומר סבנו שהמשגיח הצדיק ר' חצק'ל לוינשטיין זצ"ל תמיד היה מסביר את הקטע הזה של ההגדה "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" אדם צריך לעשות לעצמו תמונה כאילו שהוא בעצמו היה במצרים, והוא עבד שמה קשה ואותו הקב"ה הוציא מארץ מצרים, כך צריך בן אדם להרגיש ולצייר לעצמו בליל הסדר.

וכן סבנו היה מספר את הסיפור שהיה עם בנו הרה"ג ר' דוב שליט"א כשהיה בערך כבן עשר, כשהגיע פעם אורח מחו"ל בחוה"מ פסח הדוד ר' שמואל (שם) רוזנהיים ז"ל והוא רצה לקבל ברכה מהגאון ר' חצק'ל, עלו יחד ר' דוב (ולהבדיל בין חיים לחיים) הדוד ר' שמואל רוזנהיים לפונוביז' ואמרו להם שהמשגיח נמצא בעזרת נשים של הישיבה, הם עלו לעזרת נשים וראו שהדלת

סגורה, ר' דוב שלא ידע את התקנות של המשגיח שאם הדלת סגורה אסור לפתוח, הוא דפק בדלת ופתח, הוא נבהל מאד מהמראה שראה ומיד סגר את הדלת, סיפר ר' דוב שהוא ראה שמרן המשגיח זצ"ל עשה שתי שורות של סטנדרים והלך באמצע וקרא את שירת הים, המשגיח עשה לעצמו תמונה של קריעת ים סוף, המחיש לעצמו איך בני ישראל עברו ביבשה דרך הים, זה היה מחזה נורא ואיום! המשגיח היה נראה כל כולו אדום עם עיניים סגורות, הם המתינו בחוץ במשך כחצי שעה עד שהמשגיח פתח את הדלת וכל הסטנדרים כבר עמדו בפניה, והמשגיח התיישב ע"י השולחן עם הפראק שלו עם גמרא פתוחה וכבר לא ראו זכר מהסטנדרים שהיו מסודרים כעין קריאת ים סוף.

ועוד היה מספר סבנו ג"כ על תלמידו של מורנו ר' יעקב

רוזנהיים זצוק"ל ר' חיים יהודה יעקובזון ז"ל שהיה מלמד בתלמוד תורה עין חיים בירושלים, שאחד הנכדים שלו סיפר שהתארח אצלו בליל הסדר וכשאמרו את המילים 'עבדים היינו לפרעה במצרים' הוא תמיד התחיל לבכות ואמר אוי אני מרגיש את המכות שעכשיו המצרי נתן לי בעיטה, אוי עכשיו נפלה אבן על הרגל שלי ואולי נקטע לי איזה אצבע, אוי עכשיו לקח המצרי מקל והרביץ לי, אבל אח"כ כשאמר את החלק השני 'ויוציאנו ה' אלוקינו משם' התחיל לרקוד ולשמוח, כך הוא אמר את ההגדה של פסח כדי לקיים 'חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא מארץ מצרים'.

"כמה מעלות טובות" כשהיה מגיע סבנו בהגדה "כמה מעלות טובות למקום עלינו" היה אומר סבנו שצריך לדעת מה הפירוש דיינו, לא כפשוטו שהיה מספיק כי לא שייך להגיד למשל

זכרתי לך חסד נעורֶיךָ אהבת
כלולתיך לכתך אחרי במדבר
בארץ לא זרועה".

מרור

לאחר אכילת מרור היה אומר
סבנו שיש הבדל מה שבני
ישראל עבדו עבודת פרך במצרים
ובזה מיררו המצרים את חיי
אבותינו במצרים לבין מה שאנחנו
עובדים קשה ועמלים לבער את
החמץ ולהכניס את המצה, והיה
אומר שהרשע של בעל ההגדה
אומר מה העבודה הזאת לכם,
הרשע מסתכל על כל העבודה
שלנו שזה עבודת פרך, אבל
אצלינו בבית רואים איך שהאמא
עושה את הכל בשמחה על כל
חדר שגמרו לנקות היו עושים
ריקוד עם כל אלו שעזרו לנקות,
שהכל זה עבודת ה' בשמחה ולא
ח"ו עבודת פרך שמררת את
החיים רק להיפך זה עבודת ה'
בשמחה.

אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן
לנו את התורה דיינו, כי מה היה לנו
מזה שהקב"ה קירב אותנו לפני הר
סיני ולא היה נותן לנו את התורה,
וכן בעוד כמה קטעים ומזה רואים
שהפירוש דיינו שעל הדבר הזה
כבר יש לנו הרבה על מה להודות
להקב"ה למשל אם קרבנו לפני הר
סיני ולא היה נותן לנו את התורה
דיינו, דיינו להודות להקב"ה על זה
בגלל שאמרו חז"ל שכשבאו בני
ישראל לפני הר סיני פסקה
זוהמתם.

מוציא מצה

סבנו היה מסביר שהמוציא מצה
בא להזכיר לנו על המצה
שאכלו בני ישראל כשהיו
משועבדים הם אכלו לחם עוני ועל
המצה שאכלו בני ישראל
כשנגאלו "לא הספיק בצקם
להחמיץ" על האמונה של בני
ישראל שגם צדה לא עשו להם,
והיה שר סבנו את הניגון
בהתרגשות גדולה "כה אמר ה'

כורך

אלפי שנים", ואם כל זה המצה
והמרור והשולחן עורך הכל
עושים בקדושה ועבודת ה'.

צפון

במשך הרבה שנים היה נוהג סבנו
לאכול את האפיקומן לפני
חצות הלילה כפי מנהג החת"ס,
אבל מאידך הרבה שנים סבתנו
ע"ה היתה מבקשת ומתחננת
שכ"כ הרבה חודשים עבדו בבית
כדי לנקות ולהכין את הבית לפסח
בשמחה וכמו"כ עמלו הרבה
להכשיר את הבשר ואת כל
ההכנות לשולחן עורך ועכשיו את
כל השולחן עורך יעשו מהר מהר,
ואמרה שאפשר לסמוך ג"כ על
השיטות שאפשר לאכול את
האפיקומן גם אחרי חצות ואפשר
לעשות ג"כ את העצה של האבני
נזר לאכול עוד כזית מצה לשם
אפיקומן לפני חצות, ולמען
השלום בית וכבוד אשתו, לכל בני
הבית אמר שאפשר לסמוך
שאפשר לסמוך על השיטות

לאחר אכילת המצה עם המרור
היה אומר סבנו שמה
שאנחנו אוכלים את הכורך זה
בשביל להתחזק באמונה שאפילו
שאנחנו בגלות ויש כ"כ הרבה
צרות צריך להתחזק בשמחה
ולהאמין שהקב"ה יגאל אותנו
בקרוב.

שולחן עורך

סבנו היה מסביר שאצלנו עם
ישראל קדושים בלילה
הקדוש ביותר בשנה יש לנו מצוה
לאכול שולחן עורך בשר ודגים
וכל מטעמים והוא חלק מקדושת
הלילה של ליל הסדר, והקשה מה
שייך קדושה באוכל ובפרט בלילה
קדוש כזה? והביא את מה שמובא
בזוהר הקדוש שבליל הסדר
הקב"ה אוסף את מלאכי מעלה
ואומר להם "בואו ותסתכלו בכל
בית יהודי איך שהילדים שלי
מודים ומשבחים על הניסים
שהקב"ה עשה להם במצרים לפני

שעורכים שם את הסדר בשמחה
וביראת שמים ובענוה, אבל לא
לכל אדם יש את הזכות שאליהו
הנביא בא אליו בגלוי ואומר לו
שלום, אשרי מי שנתן לו שלום
והחזיר לו שלום.

וכן היה מספר סבנו שבילדותו
שהיה כבן ארבע חמש אמו
הי"ד אמרה לו לאחר שמוזגו את
הכוס של אליהו הנביא שיראה
איך שהכוס מלא עד למעלה
ובבוקר הוא יראה שחסר בכוס
קצת כי אליהו הנביא מגיע לכל
בית שעורכים בו את הסדר והוא
שותה מעט מהכוס שהכינו
לכבודו, וסיפר שאח"כ כשנהיה
יותר גדול בן שבע הוא ראה איך
שאמו דחפה את השולחן כדי
שישפך קצת מהכוס, האמא
רצתה להמחיש את האמונה
שאנחנו מאמינים שאליהו הנביא
באמת מגיע לכל בית שעורכים בו
את הסדר.

שמקלים לאכול אפיקומן גם אחרי
חצות אבל לעצמו היה סבנו
להחמיר ולנהוג כמנהג אבותיו
ורבותיו.

ברך

לאחר ברכת המזון היה מזכיר
סבנו את הסיפור שסיפר
גיסו הרה"ג ר' יצחק איזנר
שליט"א שכאשר הוא ישב אצל
חמיו בליל הסדר בביתו כאן בבני
ברק, כשהגיעו לשפוך חמתך,
אשתו פתחה את הדלת, ופתאום
נכנס דמות אדם בהדרת פנים
(חבוש בשטריימל) לתוך הבית
וניגש לר' דוד שלזינגר ולאשתו
הרבנית ע"ה ואמר להם גוט יו"ט
ויצא החוצה, מיד שאל ר' יצחק
את חמיו וחמותו האם הם מכירים
את האיש הזה שנכנס, הם אמרו לו
שלא, רץ ר' יצחק מיד החוצה
לשאל את האיש הזה מי הוא
ומתי משיח כבר יבוא, אבל הוא
לא מצא את אותו האיש, הרי ידוע
שאליהו הנביא מגיע בכל בית ובית

וכן סיפר סבנו על בנו של בעל השאגת אריה זצ"ל שהיה ילד כשרוני מאד ושאל את אביו שאלות מאד חזקות ופעם אחת כששאל שאלה מאד חזקה ענה לו אביו שבליל הסדר בא אליהו הנביא שישאל אותו את השאלה הזאת, בכזה אמונה חזקה חיו הצדיקים זי"ע.

הלל

"הודו לה' כי טוב" כשהיה מגיע סבנו בהגדה להלל הגדול "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו" וכו' "למכה מצרים בבכוריהם" היה שואל סבנו מדוע לא כתוב למכה בכורי מצרים? ואמר שהתשובה כתובה בספרים הק' שמובא במדרש שכשמשה רבנו אמר לפרעה שהקב"ה הולך להביא עוד מכה אחת על מצרים שימותו כל בכורי מצרים בחצות הלילה אם פרעה לא ישלח את בני ישראל ממצרים, הבכורים שמעו את ההתראה של משה רבנו ובאו

אל פרעה ואמרו לו כבר במשך שנה כל מה שמשה רבנו אמר שהולך לקרוא קרה, אנחנו הבכורים לא רוצים למות וביקשו שיוציא את בני ישראל ממצרים ופרעה לא הסכים, הבכורים עשו הפגנות ונלחמו עם החיילים של פרעה ונהרגו שם הרבה מצרים ע"י שהבכורים רצו להכריח את פרעה להוציא את בני ישראל ממצרים, וזה מה שכתוב למכה מצרים בבכוריהם.

נרצה

"אחד מי יודע" כשהיה מגיע סבנו בהגדה "לאחד מי יודע" היה אומר סבנו שזה התכלית של כל הליל הסדר לחיות ולהאמין שאחד אלוקינו שבשמים ובארץ. ועוד היה אומר שדרך העולם לשיר כמה פעמים אחד אלוקינו אלוקינו שבשמים ובארץ וזה לא ראוי לעשות כך אלא צריך לומר רק פעם אחת אלוקינו

זכרו תורת משה

ולהמשיך במנגינה עד לסיום שבשמים ובארץ.
לאחר שסיים סבנו לעת זקנותו לערוך את הסדר בשעות הקטנות של הלילה הוא היה אומר שבצעירותו כשהיה בליל הסדר אצל חותנו ר' דוד שלזינגר זצ"ל שמה ערכו את הליל הסדר עד אור הבוקר ממש כמו שכתוב בהגדה על רבותינו שהיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית.

בהזדמנות זו מבקשים אנו בכל לשון של בקשה מבניו ומבנותיו התניו וכלותיו וכל צאצאיו של סבנו עט"ר זצוק"ל שזכו להיות ולהסתופף בצילו של סבנו ולשמוע ממנו דברי תורה וחינוך וסיפורים שהיה אומר סבנו בליל הסדר או בימי חג הפסח, מבקשים אנו לתועלת הציבור שתעבירו לנו את מה שבזיכרוכם וזה יהיה לע"נ ולטו"נ סבנו זצוק"ל ובוודאי יהיה למליץ יושר עבור כולנו.

בברכת פסה כשר ושמה

מכון "זכרו תורת משה"

"מזל א טובא ונגריא יאה"

ברכת מזל טוב שלוחה בזה

אמע"כ ידידינו

הר"ר יוסף וויס שליט"א ומשפ'

בן הר"ר מרדכי וויס שליט"א ומשפ'

נכד הרה"ג ר' יצחק זאב זמורה שליט"א ומשפ'

לרגל השמחה השרויה במעונם

בהולדת הבן - הנכד - הנין בשעתו"מ

יה"ר שיזכו אביו ואמו לגדלו לתורה לחופה

ולמעשים טובים להכניסו בבריתו של אברהם אבינו

בעיתו ובזמנו ויזכו ההורים והסבים לרוות רוב נחת

דקדושה ממנו ומכל יוצ"ח

בבריות גופא ונהורא מעליא

מאהלים מעומקא דליבא

מכוז "זכרו תורת משה"

הג ליין צירב לטו"ג

כ"ק מרן פוסק הדור וגאב"ד זכרון מאיר

רבינו שמואל

בן רבי יוסף צבי הלוי ואזנר

זצוקללה"ה

בעל 'שבט הלוי' ור"י "חכמי לובלין"

אשר נשמתו עלתה בסערה השמימה

בליל התקדש חג הפסח ט"ו ניסן תשע"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

נודב ע"י תלמידו הרה"ג ר' צבי גומבו שליט"א

ונודב ע"י תלמידיו בני משפחת בלוי שיהיו

לזכר עולם יהיה צדיק

לע"נ זקננו הגדול

מגדולי מחנכי הדור הגה"צ רבי

משה ב"ר דב הלוי טורק

זצוקלה"ה

נלב"ע ערש"ק ח"י כסלו תשפ"א

~~~~~

ולע"נ רעייתו זקנתנו הדגולה

מרת **טשרנא ב"ר דוד** ע"ה

נלב"ע ז' מרחשון תשס"א

ת. נ. צ. ב. ה.

